BANSKOBYSTRICKÝ SAMOSPRÁVNY KRAJ
novohradské osvetové stredisko

rekus
REGIONÁLNY KULTÚRNY SPRAVODAJCA

ročník 20 **regionálny mesačník** **číslo 5** **máj 2010**

Blahoželáme *všetkým matkám k ich sviatku. Deň matiek tento rok pripadá na 9. mája. Už starovekí Gréci oslavovali deň matiek, v 17. storočí ho uznávali v Anglicku, ale až Kongres USA vyhlásil v roku 1914 druhú májovú nedeľu za* ***Deň matiek****, ako celoamerický národný sviatok. Tento dátum neskôr prijali aj mnohé iné krajiny sveta.*

PREDSTAVUJEME MESTÁ A OBCE NOVOHRADU

*NOS Lučenec v rámci monitoringu miest a obcí regiónu uvádza cyklus „****Predstavujeme mestá a obce Novohradu****“ . Ide o reportáže zamerané na oblasť miestnej kultúry. Pokračujeme obcou:*

KOKAVA NAD RIMAVICOU

Ej, ko čufrľe šúľän, ruke si popľívan,
a ta ťi, šuhajko, šufrlí našúľän...
Kúpila son v Lušenci na cexe.
Ňemá aňi oblieške, len tak f cexáx spáva.
(cexa – perina bez obličky)
Už je šetko darobnuo, pomoci ňinto.
Na frišťig najrašej jedávan halúške.
Nepuojďemo sťáto, kín ňebuďe hráto.
Zdroj: Ján Roman KOKAVSKÉ NÁREČIE

Obec obklopená vencom hôr, obec tradícií a folklóru, obec príjemných ľudí ....

Keby sme chceli podrobne predstaviť túto obec, potrebovali by sme niekoľko čísiel. Snažil som sa preto priblížiť aspoň to najdôležitejšie. Charakterizovať sa dá všetko, ale Kokava, to by mal byť predovšetkým folklór. Ľudia by na obecné podujatia chodili v krojoch s hrdosťou, tak ako je to bežné napr. v Nemecku... Verím, že možno to raz aj tak bude, že keď sa povie Kokava, nemalo by sa čítať, ale len potichu rozprávať, počúvať a spomínať. Len pri samotnom vyslovení Kokavy by si mal každý povzdychnúť, a tíško vysloviť: To už hej, to je niečo. Praskanie dreva v krbe a pohárik hriateho, to by bola tá pravá atmosféra. V takejto pohode by sa možno zrodila ďalšia myšlienka podobná Koliesku... Lebo len v príjemnej atmosfére sa rodia nadčasové nápady....

<u>História:</u>

Prvé písomné záznamy o zemi, ktorú vtedy nazývali „KOKOV“ (Kochou) pochádzajú z roku 1279, kedy si bratia Etruch a Mikuláš delili rodové majetky ozdínskeho panstva. Pôvodní obyvatelia boli pastieri, baníci, roľníci, lesní robotníci a remeselníci. Neskôr k nim pribudli sklári. Nedá sa nespomenúť výraz *koleš-ňa*, čo je miestny ľudový názov, ktorý Kokavčania používali na označenie svojich hospodárstiev vzdialených od obce po vrchoch. Ešte v polovici 20. storočia na lazoch tkali plátno a handričkové pokrovce. Kokavu najviac preslávil folklór. Bola tu rozšírená hra na fujare a píšťalkách. Z ľudových piesní sú pozoruhodné uspávanky, svadobné, rázovité tanečné piesne, valasko – zbojnícke, regrútske, balady, piesne v prírode, na záletoch a na priadkach. Kokava má svoje ľudové tance: drgoň, šuchon, kokavská, odzemok, redikanie, krajcpolka. Významnou osobnosťou bol tunajší dedinský učiteľ a národovec Michal Bakulíni, ktorý tu pôsobil v rokoch 1842-1848. Pod jeho vedením sa Kokavčania zapojili do revolučného diania v roku 1848.

<u>**Súčasnosť:**</u>

Erb zodpovedá historickej predlohe zo 16. storočia. Obec má 3 117 obyvateľov a dnešný názov Kokava nad Rimavicou sa používa od 24.7.1927.

Starostom je **Ing. Ján Chromek**, ktorý je zároveň aj poslancom Banskobystrického samosprávneho kraja. Ako správny lokálpatriot sa snaží o zveľaďovanie obce a aj sa mu to darí. A čo je dôležité pre nás? Je to práve podpora miestnej kultúry, stačí sa pozrieť na Koliesko. Ako to s Kolieskom vlastne začalo? Otcom myšlienky bol Ivan Murín s kamarátmi, chvalabohu nezostalo len pri nápade, a v tomto roku to bude už **jubilejný XX. ročník folklórneho festivalu KOLIESKO , uskutoční sa 5. až 8. augusta 2010.** V prvých rokoch išlo o vznik nového, netradičného podujatia, ktoré sa postupne vypracovalo na úroveň celoslovenských festivalov s medzinárodnou účasťou. Hlavný dôraz bol a je kladený na tradičnú ľudovú kultúru. Kokava ňou bolo doslova „posiata“. Je chvályhodné, že naše korene, naše bohatstvo v podobe ľudových zvykov tu uchovávajú.

Pokr.str.2

Pokr. zo str.1

KOKAVA NAD RIMAVICOU

Mnohokrát stačí poznať svoju históriu napr. aj prostredníctvom tradičných jedál (kuchyne) a nemusíme sa hneď „opičiť“ po všelijakých pizzách. Veď dobrej haruli, či haluškám, fazuľovej polievke alebo baraninke sa nič nevyrovná. Na to slúžia v rámci Kolieska aj Kokavské dvory, kde môžete ochutnať to, čo bolo naše a verte, že to nie sú žiadne výdobytky rýchleho občerstvenia. Spomínam to preto, lebo aj dnes sa stáva, že to čo je už dané, tie tradície nevieme využiť, a pritom nám to stojí pri nohách, ale dosť už o uvahách....

Nositeľom a organizátorom kultúrneho života v obci je **Miestne kultúrne stredisko.** Sídli v novom DK z roku 1993. Avšak je potrebné uviesť, že tohto roku to bude 50 rokov (**29.6.1940)** čo bol slávnostne otvorený pôvodný Kultúrny dom v Kokave nad Rimavicou (Staré kino).

I.Murín a J. Krotáková

Jeho riaditeľkou je **Janka Krotáková**. Združuje niekoľko kolektívov záujmovej umeleckej činnosti: Folklórny súbor KOKAVAN a Detský folklórny súbor KOKAVAN ako i Ľudovú hudbu Ondreja Radiča (dnes pod vedením Gejzu Šereša), fujaristov a heligónkarov.

Folklórny súbor KOKAVAN existuje od roku 1970. Účinkujú v ňom prevažne mladí ľudia. Súbor absolvoval celý rad vystúpení doma i v zahraničí. (Anglicko, Nemecko, Francúzsko, Grécko, Poľsko, Maďarsko). Na Slovensku účinkoval na všetkých prestížnych folklórnych festivaloch. Vo svojom repertoári prezentuje írečitý kokavský folklór a folklórne umenie regiónu Gemer - Malohont, Hron, východ Slovenska i rómsky folklór. Teraz ho vedie folklorista dušou aj telom, Janko Blahuta...

Kokavskí fujaristi - nositelia Ceny Dr. Ladislava Lenga – Instrumentum excelens : Pavel Bielčik, Martin Kubinec , Ján Kroták, Miroslav Moncoľ, všetci sú aj výrobcami ľudových hudobných nástrojov. (fujary, píšťalky, drumble). Najznámejší je **Pavel Bielčik,** založil fujarové trio (Paľo Bielčík, Jano Kroták, Miro Moncoľ), vyrobil niekoľko stoviek fujár a niektoré vlastnia známe osobnosti nielen doma, ale aj v zahraničí. Za svojho učiteľa považuje **Juraja Kubinca**, nestora slovenských fujaristov a zakladateľa prvého fujarového tria na Slovensku. V máji si pripomíname 120. výročie jeho narodenia (19.5.1890 v osade Čechanky). Čoho sa môžeme v blízkej budúcnosti obávať u fujaristov? Je to fakt, že chýbajú mladí fujaristi. Bolo by dobre, aby tí súčasní mali svojich nasledovníkov. .

Kokavskí heligónkari: Juraj Krahulec st. a ml., Milan Klapiš, Ján Mesiarik, Ján Kvanda a Vladimír Sihelský, Jakub Golian, Jaroslav Dečeko, Pavel Šustek, Matej Lipták. Známa v širokom okolí bola aj dychová hudba **Kokavčanka**. MKS je usporiadateľom tradičných podujatí, ako sú fašiangy, veľká noc, stavanie mája, stretnutie heligónkarov, mikuláš, adventné a vianočné koncerty a pod., ktoré sa konajú každoročne a sú čoraz viac obľúbenejšie. Ale zabezpečuje aj výstavnú činnosť, naposledy to bola výstava „**Troch tkáčok z Kotošky**“

– Rozálie Murínovej s dcérami, Ľubomírou a Erikou. Spoluorganizátorom nielen výstav, ale aj festivalu Koliesko je už tradične aj NOS Lučenec. V obci je zriadená aj komisia kultúry, ktorej predsedom je Mgr. Štefan Aschenbrenner.

Úspechy na divadelnej scéne pravidelne žne DDS Eňoňuňo, ktorý pôsobí pri ZŠ s MŠ a vedúcou je Eva Švingálová. Na poli kultúry pôsobí v obci aj niekoľko občianskych združení, ale najmä Združenie priaznivcov tradičnej a ľudovej kultúry KOLIESKO a je jedným z hlavných organizátorov folklórneho festivalu. V priestoroch KD sídli aj rómsky súbor Kokavakere lavutára a OZ Láčho drom, vedie ho mediálne známy Vladimír Sendrei. Každoročne pripravujú festival rómskej hudby a spevu BALVALFEST. Okrem toho sa v obci poriada už 9 rokov Country fest.

Knižnica a Kino Úsvit sa taktiež v obci nachádzajú. Obec sa môže pýšiť aj svojím Amfiteátrom, ktorý je dejiskom mnohých letných aktivít. Kokava sa stala miestom organizovania medzinárodného umeleckého tábora výtvarníkov – **LETAVY.**

S Kokavou je spojených mnoho významných osobností: dá sa povedať, že z každej oblasti kultúry – folklór, divadlo, film, fotografie... Vymenovať všetkých nie je možné, preto spomeniem aspoň niektorých:

Prof. PhDr. Leon Sokolovský, CSc., historik a profesor FFUK, autor významných prác z dejín správy Slovenska, autor knihy Stručné dejiny Malohontu do roku 1803, predseda Slovenskej genealogicko - heraldickej spoločnosti v Martine. Dňa 30. 10. 2009 mu bolo udelené Čestné občianstvo Kokavy nad Rimavicou. Žije v Bratislave, kde bol zvolený aj za „ richtára“ Kokavskej kolešne. **Kolešňa** je názov spolku Kokavčanov žijúcich v Bratislave, ktorý založil ešte v roku 1946 Ján Bárdy. Potom zanikol a k obnoveniu tohto kultúrno –

Pokr na str. 3

Pokr. zo str. 2.

spoločenského združenia došlo v roku 1981 a za richtára bol na plese v tom istom roku zvolený Ing. Ján Bárdy.

Igor Kovačovič, folklorista, tanečný choreograf, dlhoročný podpredseda a funkcionár MS, riaditeľ Domu Matice slovenskej v Banskej Bystrici, spoluorganizátor FF Koliesko. Čestný občan Kokavy od 6.9.2001.

Mgr. art. Pavel Bútor, folklorista, tanečný choreograf, vedúci FS LIPA od r. 1975 (predtým Dimitrovec)

Štefan Repčok - dlhoročný osvetový pracovník, funkcionár OÚ, zberateľ historických faktov o Kokave a kokavskom folklóre, zomrel 27. 10. 2006 v Hnúšti, pochovaný je v Kokave.

Pavol Spišiak - herec, režisér a organizátor ochotníckeho divadla v Kokave,

Rudolf Stehlík, osvetový pracovník, titul majster ľudovej výroby mu bol udelený v roku 2009, rezbár, výrobca drevených kyjatických hračiek.

Pavol Haluka, staviteľ, publicista, historik - amatér, funkcionár mládežníckych organizácií, predseda Klubu mládeže, autor pomníka padlých v II. svetovej vojne v Kokave nad Rim. Zozbieral a vytvoril zaujímavé výstavy týkajúce sa dejín evanjelickej cirkvi v Kokave nad Rimavicou, autor publikácií: Pečiatky a pečate obce Kokava, Zničenie Kokavy, Dejiny osvety v Kokave nad Rimavicou, Železničná trať Poltár – Utekáč. Žije na dôchodku striedavo v Kokave aj v Prahe.

Ale sú to aj ďalší, ktorí sa zaslúžili o zviditeľnenie Kokavy (Jaroslav Piliarik, Robert Schill, Ján Roman, Ján Gallo, Jana Haluková, Štefan Bobro, Vladimír Babnič, Richard Blech).

P. Haluka a J. Chromek

V obci sa nachádza niekoľko **kultúrnych pamiatok a pamätihodností.** Synagóga, Ev. a. v. kostol, Rímskokatolícky kostol a kaplnka Božie muky.

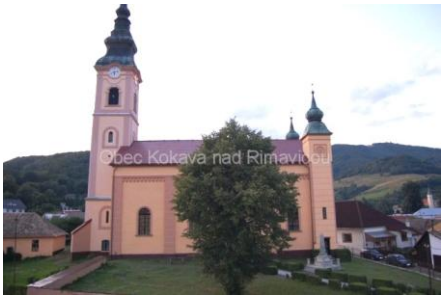

Na území sa nachádzajú aj dva Pamätníky padlým vo sv. vojnách a niekoľko pamätných tabúľ. V roku 1929 bola odhalená aj pamätná tabuľa národovcovi M. Bakulínymu.

O obci bolo vydaných množstvo publikácií. O živote a dianí informuje aj webová stránka www.kokava.sk.

Folklórne tradície sú aj inde, ale keď človek navštívi Koliesko a vidí tú radosť, to nadšenie usporiadateľov, tú ochotu poradiť, ale najmä úsmev. Určite si povie, sem sa musím vrátiť aj nabudúce. Lebo organizátori sú k Vám milí, nikto po Vás nezazerá a aj keď prší, hneď Vás to pookreje na duši. Na prvý pohľad vidieť, keď sa to robí s láskou....

Autor foto: Peter Vranský

Štefan Repčok

– 85. výročie narodenia (16. 5. 1925 Kokava nad Rimavicou), osvetový pracovník, amatérsky divadelník a fotograf

V roku 1952 sa stal predsedom Osvetovej besedy v Kokave nad Rimavicou, kde pôsobil až do roku 1968, v rokoch 1968 – 1973 bol kronikárom obce. Aktívne hral a organizoval ochotnícke divadlo. Venoval sa aj národopisnému výskumu kokavského regiónu, zbieral ľudové piesne, zvyky a porekadlá, výsledky publikoval knižne (Ľudové povesti a balady z Kokavy nad Rimavicou a okolia, 1998, Neuveriteľné príhody a ľudové povery z Kokavy nad Rimavicou a okolia, 2001, Kronika organizovaných foriem folklóru v Kokave nad Rimavicou, 2001, Tradičná kokavská svadba /Predsvadobné, svadobné a posvadobné zvyky a obyčaje na pozadí historických dokumentov/, 2002 a i.). Od roku 1969 sa venoval amatérskemu fotografovaniu ako tvorca i organizátor fotografického diania. Od roku 1976 bol členom Gemerskej vlastivednej spoločnosti v Rimavskej Sobote.

Spracoval kokavské nárečie, históriu papierní a sklární v regióne. Získal niekoľko ocenení za amatérsku fotografickú tvorbu. V roku 1978 založil fotoskupinu Jána Slováka (fotoamatéri zo severu okresu Lučenec), od roku 1976 bol členom Amfoklubu pri KOS v Banskej Bystrici a pravidelne sa prezentoval na klubových výstavách. V rokoch 1970 – 1990 bol pravidelným účastníkom súťaže AMFO (od regionálnej až po celoštátnu úroveň), kde získal viaceré ocenenia. Autorské výstavy mal v Kokave nad Rimavicou, Lučenci a v Poltári, vystavoval aj v Poľsku a Maďarsku. Fotografie publikoval v časopisoch Život, Výtvarníctvo, fotografia, film a i. ***Zdroj: nocka.sk***

Ročné obdobia vo zvykoch ľudu

Prvá noc z 30. apríla na 1. mája, známa ako Filipo – jakubská, bola považovaná za noc čarodejníc. V túto noc sa schádzali strigy a strigôni na križných cestách. V predvečer 1. mája pastieri práskali bičmi, aby vyhnali čarodejnice. Magické účinky mala aj májová rosa, ľudia si ňou natierali lišaje a umývali oči.

MÁJE

Všetko živé, čo prišlo na svet v máji, malo sa zdarne vyvíjať. Deti narodené v tomto mesiaci majú byť šťastné, pretože sú stromy obsypané bielymi kvetmi, ľudia narodení v máji začnú skoro šedivieť. Zaujímavosťou je, že máj bol považovaný za najmenej vhodný mesiac z celého roka pre uzatváranie sobášov.

Májová zeleň a zvyky, pri ktorých mali rozhodujúcu úlohu rastliny, dostali názov májenie. Strom vo zvykoch sa označoval slovom **máj,** zriedkavejšie háj.

Ako kultúrny jav boli máje známe už v antike. Gréci a Rimania dávali pred 1. májom na domy stromčeky na ochranu pred zlými duchmi a chorobami. V stredovekej Európe patrí k najstarším správa z roku 1255, podľa ktorej sa stavali stromy na 1. mája, na Turíce a na Jána ako prejav úcty pred kostol, radnicu a domy vážených osôb. Neskôr aj pred dom obdivovaného dievčaťa.

Stavanie májov bolo rozšírené po celom Slovensku s odlišnosťami podľa oblastí.. Na ich postavenie sa rúbali vysoké rovné stromy (jedle, smreky, brezy). Väčšinou kmene obielili až po vrcholec, na ktorý sa uväzovali stuhy a šatky. Najčastejšie postavil mládenec máj len tomu dievčaťu, o ktoré sa uchádzal. Alebo bol máj spoločným darom mládencov všetkým dospelým dievčatám obce. V Novohrade, Gemeri a Honte sa stavanie májov viazalo k Turícam, no v poslednom období sa ustálil prvomájový termín.

ŽOFIA (15. máj), tento deň bol významný ako predpovedať úrodu. Podľa pranostiky *„Žofia víno vypíja a dobré ľany dáva“* sa ešte mohlo udržať studené počasie a poškodiť vinohrady. Tento deň bol považovaný za najvhodnejší na siatie ľanu a konopí. Niekde na Žofiu očakávali aj prílet lastovičiek. V severnejších oblastiach Slovenska považovali 15. máj za najlepší termín na sadenie fazule.

URBAN (25. máj) je patrónom vinohradníkov a tento deň patril k významným sviatkom. Pestovanie viniča má u nás dlhú tradíciu, veď už k povinnostiam vojakov rímskych posádok patrilo sadenie vínnej révy. O obľube vína v deviatom st. svedčí skutočnosť, že z prvých staroslovenských modlitieb, boli hneď tri zamerané na vinohradníctvo. Prvá sa odriekala pri zakladaní vinice, ďalšia pred oberačkou hrozna a tretia pred kvasením vína.

Pri kaplnkách sv. Urbana sa slúžili bohoslužby, sochu ovíjali rozkvitnutou vinnou révou a k nohám mu kládli nádobky s vínom. V okolí Modrého Kameňa prinášali vinohradníci demižóny s vínom a koláče. Sviatok pripomínal svojrázny piknik, rodiny sa stretávali na verandách chát postavených nad pivnicami. Mládež sa zabávala pri muzike.

TURÍCE

Boli v predkresťanskom období jedným z najvýznamnejších sviatkov. Obsahovali zhodné prvky s antickými slávnosťami ruží, tzv. Pascha rosarum, Rosalia. Vo forme Rusadlné sviatky, Rusadlá prešlo označenie aj do niektorých oblastí Slovenska. Pomenovanie Turíce súviselo s maskou tura, ktorú nosili účastníci sprievodov. Ťažisko turíčnych zvykov sa však viazalo k vode, zeleni, dobytku a obiliu. Patrilo k nim predovšetkým čistenie prameňov a studničiek. Človek, ktorý do Turíc vyčistil aspoň jednu studničku, mal byť zdravý.

Zdroj: Emília Horváthová: Rok vo zvykoch nášho ľudu

Literárne okienko:

SLOVO

DALO SLOVO

Tak nazvali organizátori (autorom názvu bol Feri Széplaky) jarný literárny víkend pri príležitosti Svetového dňa kníh a autorských práv. Prvý deň (23. apríla) bol venovaný autorskému čítaniu a autori boli rozdelení do troch blokov. Martin Dzúr využil svoje kontakty a podarilo sa mu. Prišli traja významní autori spod Tatier: **Peter Prokopec, Penelope Toomey a Gabriela Pavlíková.** Z členov nášho LK prezentovali svoju tvorbu: **Hana Košková, Katarína Mišíková, Jozef Trtol, Vladimíra Ďuráková, Martin Dzúr, Štefánia Drastíková, Monika Račková, Feri Széplaky, Marta Gálová.**

Pre návštevníkov boli pripravené aj sprievodné akcie (divadelný, hudobný a literárno - filmový blok). Silvia Golianová vystúpila hneď na úvod a vybrala si krátku časť monodrámy SOM ŽENA. A ČO? od autorky Katky Mišíkovej. V hudobnom bloku vystúpili Monika Račková a Martin Lacko. Filmovú tvorbu predstavil divákom Peter Balko. Priestory malého divadielka v Dome kultúry B.S. Timravy boli beznádejne obsadené. Z viac ako 40 návštevníkov tvorili väčšinu mladí ľudia. Atmosféra bola vynikajúca, na čom má nemalú zásluhu aj moderátor Feri Széplaky.

Pokr. na str. 6

ľudia-roky-udalosti

Vladimír Michal Hronec: "Nikam sa neponáhľaj, lebo na konci je koniec"

Historik umenia, kurátor, kustód, stredoškolský učiteľ **PhDr. Vladimír Michal Hronec** sa narodil 14. 5. 1945 v Lučenci. Základnú školu navštevoval v r. 1951-57 v Lučenci, v r. 1957-60 v Žiari nad Hronom. V Žiari nad Hronom maturoval na tamojšej SVŠ. V r. 1963-65 študoval na Lekárskej fakulte UK v Bratislave, no štúdium zo zdravotných dôvodov nedokončil. V r. 1968-71 študoval na Strednej knihovníckej a grafickej škole v Bratislave a v r. 1977-82 popri zamestnaní vedu o výtvarnom umení na FF UK v Bratislave. V r. 1968-74 bol odborným pracovníkom Okresného osvetového strediska v Žiari nad Hronom, v r. 1974-82 Krajskej galérie v Nitre a v r. 1982-84 Domu kultúry v Trnave. V r. 1984-89 pôsobil vo funkcii generálneho sekretára Ústrednej rady (ÚR) Československej vedecko-technickej spoločnosti (ČSVTS) v Prahe. V ďalších rokoch pracoval v Galérii Františka Studeného v Nitre, v Nitrianskej galérii a súbežne ako stredoškolský učiteľ na Škole úžitkového výtvarníctva v Kremnici. Od r. 2006 pôsobí ako kurátor a kustód v Múzeu Miklósa Konkoly-Thegeho pri Slovenskej ústrednej hvezdárni v Hurbanove. Žije v Nových Zámkoch.

Pán doktor, zaspomínajme si najprv na časy, keď ste žili v Lučenci ...

Narodil som sa na Puškinovej ulici v Lučenci 5 dní po ukončení vojny do rodiny stolárskeho majstra Michala Hronca, krátko po 7-ej hodine ráno. Otec sa práve vrátil z plesu usporiadanom pri príležitosti osláv konca vojny, kde mal službu ako príslušník dobrovoľného hasičského zboru. Bez lučenských hasičov sa nekonala žiadna dôležitá spoločenská udalosť, na čo som bol ako chlapec patrične hrdý. Mesto som vnímal ako výnimočné, magické, najmä v časoch, keď sme sa hrávali v hlbokom údolí vodnej struhy oddeľujúcej od seba kalvínsky a katolícky cintorín. Spájala sa s ním legenda, že vraj v ňom kedysi kupci ukrývali kone ... Žiaľ, dnes je už tento priestor zasypaný, čo pociťujem ako osobnú ujmu. Lučenec môjho detstva bol mestom početných škôl, obchodov, remeselníckych dielní, priemyselných podnikov, kostolov, synagóg (boli dve!), s parkom, so "štrandom", futbalovým štadiónom, s inými mestami neporovnateľne veľkým námestím (videl som Červené námestie i Námestie Nebeského pokoja), s náležite bohatým spoločenským životom. Jeho secesný výzor sa dnes už, žiaľ stratil. Za všetky zbúrané štvrte o bývalej kráse mesta výrečne hovorí veľmi pekne opravená budova starej Reduty. V jej blízkosti stojí bývalá "cvičná škola" praktikantov z Učiteľského ústavu. Tam ma učila pani učiteľka Urdová čítať aj písať. Pán učiteľ Hrivnák vzbudil vo mne záujem o zemepis a zostal pre mňa prototypom autority najvyššieho rangu.

Vaša profesia historika umenia vás na dlhšie obdobie spojila s mestami Nitra a Trnava ...

Do Nitry som prišiel v r. 1974 na podnet JUDr. Štefana Valenta, zakladateľa a riaditeľa Krajskej galérie v Nitre po absolvovaní základnej vojenskej služby. Odbor veda o výtvarnom umení som absolvoval ako odborný pracovník galérie diaľkovo. Tak sa stalo, že som bol účastný na realizácii viac ako 57 výstav maliarov, grafikov, sochárov, scénografov, knižných ilustrátorov v spolupráci s J. Kostkom. On bol zároveň aj mojím učiteľom na katedre vedy o výtvarnom FF UK v Bratislave spolu s K. Kahounom, B. Bachratým, M. Smolákovou, prof. J. Michalidesom a i. V r. 1974-84 sa v galérii prezentoval celý rad osobností, za všetky uvádzam ako príklad otca a syna Bártffayovcov, Generáciu 1909, skupinu Galandovcov a i.

V r. 1984-89 ste pôsobili vo funkcii generálneho sekretára Ústrednej rady ČSVTS v Prahe. Ako ste sa tam dostali a aká bola vaša tamojšia náplň práce?

Vedúci tajomník ÚR ČSVTS Š. Zlatohlavý z poverenia predsedu ÚR ČSVTS B. Bendu hľadal na 8 pracovných pozícií generálnych sekretárov výborov Česko-Slovenských vedecko - technických spoločností príslušné osoby. Mali to byť ľudia vo fyzickom veku 35 - 45 rokov a podľa možnosti nemali byť všetci s technickým vysokoškolským vzdelaním. Hľadali človeka zo Slovenska, humanitne vzdelaného, so skúsenosťou v organizácii spoločenského diania a organizácie práce s rôznym odborným zameraním. Pracovník ÚV Národného frontu v Bratislave, Lučenčan, odporučil po predchádzajúcom rozhovore mňa. Pre tento druh práce neexistujú školy ani školenia. Šlo o vytváranie organizačných, materiálnych a iných podmienok pre pravidelné zasadnutia špičkových českých a slovenských odborníkov, organizovanie sympózií na medzinárodnej úrovni (taká perlička: okrem programu v tom ktorom odbore bolo treba pripraviť pre manželky pánov akademikov a generálnych riaditeľov tzv. „dámsky program“) a mnohé iné, dnes už aj zabudnuté podujatia. Po 5 rokoch som sa presne do roka a do dňa vrátil domov do Nitry. Stal som sa riaditeľom Galérie, v ktorej som pred rokmi učňoval.

Vaše dnešné aktivity?

Po niekoľkých spoločensko - historických zmenách som pôsobil ako stredoškolský učiteľ dejín umenia a histórie, vedecký pracovník galérie, súdny znalec pre umenie výtvarné, pre umelecké remeslá a pre sakrálne predmety. V r. 2008 som súdno-znaleckú činnosť ukončil. Od augusta 2006 pôsobím ako kurátor a kustód Múzea M. Konkoly-Thegeho pri Slovenskej ústrednej hvezdárni v Hurbanove. Je to nová výzva, ktorej sa venujem. Doterajšiu činnosť som prenechal spomienkam.

Pokr. na str. 6

Vladimír Michal Hronec: "Nikam sa neponáhľaj, lebo na konci je koniec"

Pokr. zo str. 5

Moje životné krédo: „Pre telo pohyb, pre dušu pokoj.“ Celkom čerstvé krédo: „Nikam sa neponáhľaj, lebo na konci je koniec.“ Na adresu Lučenčanov dodávam, že vo všeobecnosti mám ľudí v úcte, ale Lučenčanov vidím predsa len najradšej. Prajem mestu i ľuďom pokojný a zmysluplný život.

František M i h á l y

Literárne okienko: SLOVO DALO SLOVO

Pokr. zo str. 4

Druhý deň (24. apríla) sa v priestoroch NOS konala tvorivá dielňa. Viedla ju Penelope Toomey a témy, ktoré zvolila boli nielen zaujímavé.....

Podujatie zorganizoval Literárny klub pri NOS Lučenec v spolupráci s OZ Timrava a mestom Lučenec – odd. kultúry. (bližšie info o autoroch na www.noslc.sk)

Ešte jeden oznam!

Stretnutia Literárneho klubu sa konajú raz mesačne (pondelok o 15.30 hod.) v priestoroch Novohradského osvetového strediska. To najbližšie bude už 24. mája. Tak neváhajte! Dvere LK sú otvorené pre všetkých záujemcov.

TIMRAVA V TIMRAVE

DVE APRÍLOVÉ PREMIÉRY

divadelných ochotníkov v DK B.S. Timravy

9. apríla 2010 – Divadlo Mladých pri OZ Timrava uviedlo krátku pohybovo-divadelnú hru Katky Mišíkovej **„KTO SME? A SME VÔBEC?“.** A to iba za symbolické jedno euro. Táto ich prvotinka predstavuje netradičným spôsobom ladenú krátku pohybovú hru plnú emócii, ktorá sa divákom prihovára cez obrazy určitých vzorcov správania, s cieľom dotknúť sa pravdy...tej skutočnej. Aspoň tak predstavila hru režisérka Dušana Nôtová, ktorej výborne asistoval Feri Széplaky. Šestica študentov (Július Tamáš, Tatiana Kováčová, Andrea Havranová, Sindy Šnúriková, Dominika Koprdová a Veronika Ohrádková) sa postarala nielen o príjemne strávených 35 minút. Ale dokázali aj niečo, čo v dnešnej dobe je skôr vzácnosťou. Mladí ľudia si zahrali divadlo. Už to nie je len o vysedávaní pri počítači. Za to im určite právom patrí poďakovanie. Ale, aby sa nezabudlo spomenúť autorku. Mgr. art. Katarína Mišíková, pracuje ako prodekanka na Akadémii dramatických umení v Banskej Bystrici. V divadelnom súbore Timrava hrávala ešte ako študentka. V Lučenci mali premiéru aj jej hry: „Zabudla som“, „Chodíte sem často?“ a monodráma „Som žena. A čo?“.

15. apríla 2010 – DS Timrava sa predstavil s hrou Vinka Möderndorfera **ŠTYRI ROČNÉ OBDOBIA**. Domáci režisér Árpi Szabó prezradil o hre : „Ide o frašku, ktorá nastavuje zrkadlo našej dobe – spĺňajúc tú „axionu“, ktorá tvrdí, že divadlo nie je obraz, ale odraz skutočnosti. V našom prípade, žiaľ nie je ani „preexponovaním“ záberu či pohľadu, pretože sa s realitou takmer stotožňuje. Príbeh protagonistov Balkáncov Leopolda a jeho famílie sa ako vajce vajcu podobá životu a príbehom našej politickej reprezentácie. To bolo aj dôvodom, prečo naša dramaturgia siahala v tomto hektickom predvolebnom čase po tomto titule“. Nielen v úlohe asistentky režiséra, ale aj ako herečka sa predstavila Sylvia Golianová-Čiefová. Obsadenie už známych hereckých mien (Pavel Pokorádi, Lýdia Poláková, Marta Krepčárová, Veronika Ohrádková, Ján Havran, Július Tamáš, Štefan Perger, Tomáš Lörinčík, František Széplaky) bolo samo o sebe predpokladom vynikajúcej zábavy. Premiéra dopadla výborne..... Tých milovníkov Tálie, ktorí premiéru nestihli, musíme upozorniť, že DS už plánuje reprízy v regióne. Preto venujte pozornosť aj naším novinám, kde v pozvánkach termíny určite objavíte, alebo na stránkach www.noslc.sk, www.oztimrava.sk.

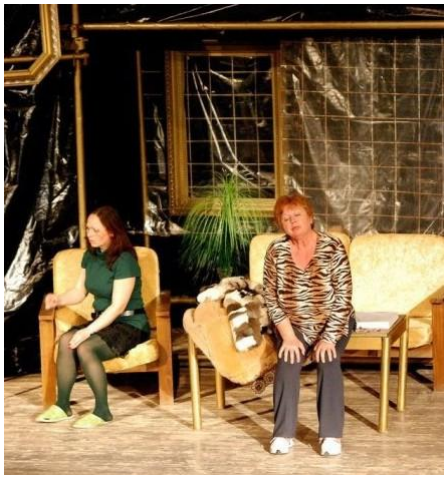

56. Hviezdoslavov Kubín

8. apríla 2010 organizovalo Novohradské osvetové stredisko v Lučenci regionálnu súťaž v umeleckom prednese poézie a prózy, v tvorbe recitačných kolektívov a divadiel poézie 56. Hviezdoslavov Kubín.

V Dome kultúry Boženy Slančíkovej Timravy v Lučenci sa zišli recitátori, ktorí už predtým úspešne absolvovali školské aj obvodné kolá tejto súťaže. Obvodné kolá sa konali 15. 3.2010 v Poltári a 16. – 19. 3. 2010 v Lučenci. Na regionálnej súťaži sa teda zúčastnili len tí najlepší. Neľahkou úlohou odbornej poroty bolo určiť tých, ktorí budú náš región reprezentovať na krajskej súťaži Sládkovičova Radvaň v Banskej Bystrici 29. apríla a 3.mája 2010.

Na tohoročnej súťaži sa predstavil aj jeden recitačný kolektív, a to členky detského recitačného kolektívu Storm z Kokavy nad Rimavicou. V ich podaní sme mali možnosť zoznámiť sa s Rúfusovou poéziou Panna z rosy počatá. Vystúpenie zaujalo divákov i porotu, ktorá ho hodnotila takto: „Predstavenie je príťažlivým pokusom deviatačiek sprítomniť cez kostým a štylizovaný pohyb s husľovým sprievodom svet poetiky baladického textu.“ Porota navrhla, aby sa tento recitačný kolektív zúčastnil aj krajskej prehliadky.

Po úvodnom predstavení detského recitačného kolektívu Storm sa recitátori rozdelili na dve skupiny. Jednu skupinu tvorili recitátori I. a II. kategórie a hodnotila ich porota v zložení Mária Palúchová, Mgr. Arpád Szabó a Klára Volentová. V druhej skupine boli recitátori III. a IV. kategórie a tých pozorne sledovala porota v zložení PhDr. Ľubomír Šárik, Mgr. art. Katarína Mišíková a Jarmila Siváková.

Podľa vyjadrenia členov poroty bola súťaž príjemným prekvapením hlavne v prednese prózy v I. a II. kategórii.

Zaujali najmä ocenení recitátori veľmi dobrými výkonmi, dramaturgiou, hlasovými a recitátorskými dispozíciami. Porota konštatovala, že aj interpretácia poézie a prózy v III. a IV. kategórii bola na veľmi dobrej úrovni. Na vhodne zvolených textoch recitátori ukázali, čo im hovorí zvolená literárna predloha. Kvalita prednesov potvrdila udržanie úrovne z predošlých rokov.

Na záver chceme poďakovať mestu Lučenec, že sme súťaž mohli organizovať v priestoroch Domu kultúry B. S. Timravy a že jeho pracovníci nám ochotne pomohli pri organizácii, a tiež firme Starvys s.r.o z Fiľakova, ktorá poskytla pre súťažiacich občerstvenie. Babičkine buchty z Fiľakova deťom naozaj chutili a iste prispeli k ich výborným výkonom. Výsledky regionálnej súťaže v umeleckom prednese poézie a prózy, v tvorbe recitačných kolektívov a divadiel poézie 56. Hviezdoslavov Kubín: www.noslc.sk

Mgr. Milada Bolyošová

O CENU PRIMÁTORA MESTA A RIADITEĽKY NOS

Dňa 16. apríla 2010 sa v Dome kultúry B.S.Timravy v Lučenci uskutočnila regionálna prehliadka v modernom tanci.

Prehliadku otvorili spoločne - riaditeľka NOS **Mária Ambrušová** a primátor mesta **Ing. Milan Marko**. Počet súťažiacich naplnil očakávania, okrem jednotlivcov sa prihlásilo aj 18 kolektívov. Súťažilo sa v troch vekových kategóriách (deti, juniori a mládež). A súťažiaci si mali z čoho vyberať, organizátori ponúkali až 8 tanečných kategórií (malé, scénické a show choreografie, disco, hip-hop, break dance, country...)

Odborná porota v zložení Katarína Chylová zo Zvolena, Iveta Hrivnáková z Hr. Vsi a Viera Jackuliaková z Lučenca, nakoniec vyslovila verdikt:

Cenu primátora mesta Lučenec získala sk. **WANTED** Lučenec, s hip-hopovou choreografiou **"School time". Cenu riaditeľky NOS** získala sk. **STORM** pri ZŠ s MŠ Kokava nad Rimavicou, za scénický tanec **"Hallo"** Okrem ocenených, najlepší z každej kategórie, postupujú na krajské kolo do Žiaru nad Hronom, celkom sedem kolektívov. Členovia poroty kladne zhodnotili úroveň prehliadky, a to nielen výber hudby, ale aj zlepšenie choreografických schopností.

Víťazi regionálnej prehliadky v modernom tanci

DETSKÝ FESTIVAL ĽUDOVEJ HUDBY

BBSK – Novohradské osvetové stredisko v Lučenci a obec Halič zorganizovali regionálnu súťažnú prehliadku detských ľudových hudieb, speváckych skupín, sólistov spevákov a inštrumentalistov pod názvom **„Detský festival ľudovej hudby“.** Dňa 22. apríla 2010 sa v KD v Haliči stretlo 17súťažiacich (8 speváckych skupín, 2 sólisti inštrumentalisti, 1 ľudová hudba a 6 sólistov spevákov).

Porota pracovala z zložení: Rudolf Veselovský z Banskej Bystrice, Stanislava Zvarová z Klenovca a Juraj Matiaš z V. Krtíša. Členovia poroty sa pochvalne vyjadrili o výbere hudobného materiálu a o výbornej interpretácii postupujúcich speváckych skupín:

Zvonček z Lučenca, **Furmanky** zo ZŠ Cinobaňa, **Kokavan** zo ŽŠ Kokava n/Rim.. Ďalej to bola **Ľudová hudba zo ZUŠ Poltár** a fujarista **Milan Gábor** zo ZŠ Halič. Zo sólistiek speváčok postúpili v I. kat. **Soňa Ňuňuková** zo ZŠ Kovava n./Rim. a **Barbara Jackuliaková** v II. kat. zo ZŠ Školská Fiľakovo.

Víťazi

Poďakovanie patrí aj sponzorke – firme SUPERPEK p. Kučerovej

Vyháňanie oviec v Málinci

Chov oviec priniesol pred stáročiami so sebou špeciálne prvky, ktoré sa natrvalo zapísali do spôsobu nášho života. Opäť sa objavuje chov ovčiarstva. Pastieri – bačovia, boli schopní vyrobiť takmer všetko, čo vyžadoval život a práca na salaši. Rôzne nádoby, varechy, misky, lyžice a podobne. V sobotu **10. apríla 2010** sa konalo v obci Málinec kultúrno – spoločenské podujatie pod názvom : **Vyháňanie oviec.**

Podujatie nám pootvorilo dvere do tajov ovčiarstva. Začalo sa v Málinci na bývalom poľnohospodárskom družstve. Bača - Vladimír Košičiar nás previedol upraveným ovčínom a oboznámil nás s históriou ovčiarstva. V malom kultúrnom programe sa predstavili heligonkári p. Ján Kubiš a p. Ľuboš Paprnák a p. Ján Halaj. Hrou na fujare a píšťalke, ale aj spevom sa predstavil p. Milan Katreniak z Tisovca. Bača aj s ovcami sa obidvoma obcami Málincom a Ozdínom presunuli do košara. V Ozdíne bol pripravený veľmi pekný kult. program detí Materskej školy z Ozdína. Vystúpili aj žiaci, ktorí pod vedením Moniky Tokajovej, mali zaujímavý program zameraný priamo ku tejto príležitosti. Výbornou kapustnicou, syrom, pampúškami a iným občerstvením nás pohostili majitelia farmy manželia Salvoví. ***Touto cestou im patrí úprimné poďakovanie.***

A. Kančová

Kam za kultúrou?

Mesto Lučenec – mestský úrad, oddelenie kultúry a športu:

19. 5. o 19:00 hod.
To najlepšie z RND
– divadelné predstavenie
(DK B.S. Timravy)
21. 5. o 19:00 hod.
HOME MADE MUTANTS
– koncert (DK B.S. Timravy)
28. 5. piatok - **MDD** (Námestie republiky)
30. 5. nedeľa o 9:00 hod.
– Cesta začarovaným lesom
– súťaže a kultúrny program
pri príležitosti MDD (Mestský park)

Novohradské osvetové stredisko, J. Kármána 2:

8.5. o 15.00 hod.
Heligónky nad Budinou
– 17. ročník regionálnej prehliadky sólistov heligónkarov (KDBudiná)
14. – 16. 5. **Krajská tvorivá dielňa**
AVT, AMFO, FILM
(turistické stredisko SKI Centrum Kokava-Línia)

Novohradské múzeum a galéria, Kubínyiho námestie 3:

MARTIN BENKA (1888-1971)
– výstava – potrvá ešte do 30.5.

Fiľakovo:

15. 5. Noc múzeí
„Novohrad v dobe Avarského kaganátu"
- výstava
Vystúpenie divadelného súboru zo Szécsényu s divadelnou hrou
„István a király"
(Hradné múzeum, hradný areál),
organizátor: Hradné múzeum

Cinobaňa:

15. 5. o 17.00 hod.
Stretnutie heligónkarov - III. ročník (KD)

Kokava nad Rimavicou:

29. 5. **Stretnutie heligónkarov**
– XIII. ročník (MKS)

Budujeme partnerstvá

Hradné múzeum vo Fiľakove a Združenie hradov severného Maďarska zorganizovali v dňoch 15.-16. apríla 2010 vo Fiľakove medzinárodnú konferenciu pod názvom **„Archeologický výskum a pamiatková obnova hradov od Hontu po Zemplín na dvoch stranách štátnych hraníc".** Podujatie sa uskutočnilo v rámci implementácie projektu „Medzinárodný rozvoj – budovanie siete: Kultúrna trať Po ceste severných hradov", podporenom Programom cez hraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007–2013. Prednášatelia sa venovali hradom od Trebišova po Čabraď na Slovensku a od Füzéru po Nógrád v Maďarsku.

Súčasťou konferencie bolo aj prvé spoločné stretnutie záujemcov o založenie klastra pohraničných hradov južného Slovenska. Do Fiľakova pricestovali starostovia obcí, v ktorých sa nachádzajú významné hrady a zástupcovia rôznych odborných inštitúcií a občianskych združení venujúcich sa problematike výskumu a záchrany hradov od Michaloviec po Nitru. Cieľom workshopu je vymedzenie základného rámca spolupráce. Výsledkom by malo byť združenie právnických osôb, ktoré bude zastupovať záujmy dotknutých subjektov, koordinovať odbornú spoluprácu a tvorbu spoločných programov cestovného ruchu. Projektoví partneri zo Slovenska spolu s kolegami z Maďarska chcú v budúcnosti zaregistrovať európsku kultúrnu cestu – „cestu pohraničných hradov" vedúcu paralelne na severe Maďarska a na juhu Slovenska, ktorá by mohla byť uznaná aj Radou Európy.

Mgr. Attila Agócs,
riaditeľ Hradného múzea vo Fiľakove

Medzinárodný deň múzeí

Si každoročne pripomíname 18. mája. Cieľom je prilákať do múzeí čo najviac ľudí, preto je tento deň spätý zväčša s dňom otvorených dverí a množstvom osobitých aktivít a podujatí. Múzeá nimi pripomínajú verejnosti svoje nezastupiteľné a nezameniteľné postavenie pri ochrane kultúrneho dedičstva. ***Nezabudnite a určite navštívte Novohradské múzeum a galériu v Lučenci a Hradné múzeum vo Fiľakove***

tv LocAll | kam do mesta | Mestské noviny – Týždenník mesta Lučenec • 13. 4. 2007 • Ročník 3 • Číslo 13 • Náklad: 12 000 ks • Cena: zdarma – Tel.: 047/451 31 23, tel./fax: 047/451 31 21, e-mail: mestskenoviny@lucenec.sk

MEDIÁLNI PARTNERI

REKUS - regionálny kultúrny mesačník. **VYDÁVA:** Novohradské osvetové stredisko, Kármánova 2, 984 01 Lučenec. Registrované na MK SR – evidenčné číslo:EV 3991/10. **REDAKTOR:** Michal Abelovský, tel.: 45 12 703, 45 131 78. **GRAFICKÁ ÚPRAVA:** Renáta Ádamová **ZODPOVEDNÁ:** Mária Ambrušová, riaditeľka NOS v Lučenci, fax: 047 /45 12 703.
E-mail: noslc@noslc.sk **TLAČ:** NOS v Lučenci , www.noslc.sk **NEPREDAJNÉ**